

DATOS IDENTIFICATIVOS

Lingua e literatura: Galego

Materia	Lingua e literatura: Galego			
Código	P02G120V01602			
Titulación	Grao en Educación Primaria			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	3	2c
Lingua de impartición	Galego			
Departamento	Filoloxía galega e latina			
Coordinador/a	Alonso Núñez, Aquilino Santiago			
Profesorado	Alonso Núñez, Aquilino Santiago Costas González, Xosé Henrique			
Correo-e	aalonso@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Os obxectivos desta materia son lingüísticos e literarios. A disciplina está concibida para profundar en coñecementos lingüísticos non impartidos en cursos anteriores (historia da lingua e lingua e sociedade fundamentalmente) e para fornecerlle ao alumnado os rudimentos necesarios para a comprensión e análise de textos literarios e/ou prosísticos. Entre os coñecementos lingüísticos, trátase, especialmente, a situación lingüística de Galicia contextualizada dentro da situación lingüística mundial. Este coñecemento debe preparar aos futuros mestres e mestras para resolver con eficacia os problemas derivados da situación lingüística galega e, en xeral, para afrontar situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multilingües e multiculturais.			

Competencias de titulación

Código	
A1	Coñecer as áreas curriculares da Educación Primaria, a relación interdisciplinar entre elas, os criterios de avaliación e o corpo de coñecementos didácticos ao redor dos procedementos de ensino e aprendizaxe respectivos
A3	Abordar con eficacia situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multiculturais e plurilingües. Fomentar a lectura e o comentario crítico de textos dos diversos dominios científicos e culturais contidos no currículo escolar
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Capacidade de organización e planificación
B3	Comunicación oral e escrita
B6	Capacidade de xestión da información
B7	Resolución de problemas
B8	Toma de decisións
B9	Traballo en equipo
B11	Habilidades nas relacións interpersoais
B12	Recoñecemento da diversidade e da multiculturalidade
B13	Razoamento crítico
B14	Compromiso ético
B15	Aprendizaxe autónoma
B16	Adaptación a novas situacións
B17	Creatividade
B18	Lideranza
B19	Coñecemento doutras culturas e costumes
B21	Motivación pola calidade

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
---------------------------------	---------------------------------------

Comprender os principios básicos das ciencias da linguaxe e a comunicación	A1 A3	B1 B3
Favorecer as capacidades de fala e de escritura	A1 A3	B1 B3 B11 B13 B15 B16 B17
Coñecer e dominar as técnicas da expresión oral e escrita para mellorar as competencias orais e escritas e, especialmente, para mellorar a redacción de textos académicos	A1 A3	B1 B2 B3 B9 B13 B15 B16 B17
Falar, ler e escribir correcta e adecuadamente en galego	A1 A3	B1 B3 B13 B15 B16 B17
Coñecer os diferentes rexistros e usos da lingua	A1 A3	B1 B3 B12 B13 B14 B15 B16 B17 B18 B19
Coñecer as liñas xerais da historia da lingua galega	A1 A3	B1 B2 B3 B13 B15
Coñecer os rudimentos teóricos para analizar a relación entre lingua e sociedade	A1 A3	B1 B2 B3 B7 B9 B12 B13 B14 B15 B16 B17
Coñecer a situación lingüística mundial multilingüe e multicultural	A1 A3	B1 B2 B3 B6 B7 B8 B12 B13 B14 B15 B16 B17 B19

Afrontar situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multilingües	A1 A3	B1 B7 B8 B12 B13 B14 B15 B16 B17 B19
Relacionar a situación lingüística de Galicia coa situación lingüística mundial	A1 A3	B1 B2 B3 B6 B7 B8 B12 B13 B14 B15 B16 B17 B19
Coñecer a situación legal, a normalización e a normativización do galego	A1 A3	B1 B2 B3 B7 B8 B12 B13 B14 B15 B16 B17 B19
Fomentar a eliminación dos prexuizos lingüísticos tanto da escola como da sociedade	A1 A3	B1 B7 B8 B9 B11 B12 B13 B14 B15 B16 B17 B19
Coñecer a tradición oral e o folclore	A1 A3	B1 B3 B9 B11 B12 B13 B14 B15 B16 B17 B19
Adquirir formación literaria	A1 A3	B1 B2 B3 B7 B8 B13 B15 B17 B21

Comprender o feito literario	A1 A3	B1 B2 B3 B13 B15 B17 B21
Coñecer os rudimentos do comentario de texto (narrativo e/ou poético)	A1 A3	B1 B2 B3 B7 B8 B9 B13 B15 B16 B17 B21
Coñecer a historia da literatura galega para saber contextualizar os textos que se comenten	A1 A3	B1 B2 B3 B7 B8 B13 B14 B15 B16 B17 B21
Aplicar os conceptos lingüísticos e literarios á análise da realidade galega atendendo á súa especificidade	A1 A3	B1 B2 B3 B7 B8 B9 B12 B13 B14 B15 B16 B17 B21

Contidos

Tema

I. Historia da lingua	1. 1. A formación da lingua galega. 1. 2. O galego na Idade Media. 1. 3. Os Séculos Escuros. 1. 4. O século XIX. 1. 5. O século XX.
-----------------------	---

II. Lingua e sociedade

2. 1. A linguaxe e a comunicación. Características esenciais da linguaxe.
2. 2. O estudo da lingua. A Lingüística e a Gramática. A Sociolingüística e a Socioloxía da Linguaxe.
2. 3. Unidade e variedade da lingua galega.
2. 4. Lingua oral e lingua escrita. Didáctica da pronunciación e da ortografía. O desenvolvemento da escritura.
2. 5. A situación lingüística no mundo: diversidade versus uniformidade.
2. 6. Os xuízos de feito versus os xuízos de valor.
2. 7. O prexuízos lingüísticos: definición e algúns exemplos.
2. 8. Linguas hexemónicas e linguas minorizadas.
2. 9. A relación entre estatus de lingua e poder político-económico.
2. 10. Ámbitos de uso do galego: ensino, medios de comunicación, igrexa, administración, etc.
2. 11. As linguas de comunicación internacional versus as linguas ameazadas.
2. 12. Distinción entre comunidade lingüística e comunidade política.
2. 13. Principios legais para a recuperación das linguas ameazadas. Personalidade e Territorialidade.
2. 14. Linguas en contacto: o caso galego. Bilingüismo e diglosia.
2. 14. 1. Definicións.
2. 14. 2. Precisións conceptuais sobre a diglosia.
2. 14. 3. Interferencias lingüísticas derivadas do contacto entre linguas.
2. 15. A normalización e a normativización.
2. 15. 1. Precisións terminolóxicas.
2. 15. 2. A situación legal do galego.
2. 15. 3. A normativización.

III. Tradición oral e folclore

- 3.1. A literatura popular de tradición oral.
- 3.2. Da literatura de tradición oral á tradición escrita de autor.

IV. Literatura

4. 1. Breve historia da literatura galega.
4. 2. Especificidade da literatura galega.
4. 3. O comentario de texto.
4. 4. A linguaxe e a literatura.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Traballos tutelados	15	30	45
Resolución de problemas e/ou exercicios	30	30	60
Sesión maxistral	15	26	41
Outras	2	2	4

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Traballos tutelados	Comentario dun texto literario prosístico e/ou poético.
Resolución de problemas e/ou exercicios	Corrección de actividades iniciadas na aula ou non e análise de lecturas complementarias.
Sesión maxistral	Exposición teórica sobre os contidos do temario e análise da lectura "Mal de linguas" de Jesús Tusón.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballos tutelados	Aclaracións relativas ao programa, a algún tema explicado na aula ou a calquera dúbida relativa ás actividades programadas. Orientacións sobre a elaboración dun traballo escrito.
Resolución de problemas e/ou exercicios	Aclaracións relativas ao programa, a algún tema explicado na aula ou a calquera dúbida relativa ás actividades programadas. Orientacións sobre a elaboración dun traballo escrito.

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Traballos tutelados	Traballo orixinal	40
Resolución de problemas e/ou exercicios	Asistencia e participación	5
Sesión maxistral	Asistencia e participación	5
Outras	Exame	50

Outros comentarios sobre a Avaliación

<p>Modelo A. O alumnado que asista regularmente á clase (80% como mínimo) terá que aprobar as recensións e o traballo literario para poder presentarse ao exame, a non ser que o profesor acorde outra cousa co alumno ou coa alumna. Para aprobar a materia hai que aprobar as recensións, o traballo e o exame.</p><p>Modelo B. O alumnado que non asista regularmente á clase (80% como mínimo) terá que realizar un exame final de toda a materia, a non ser que o profesor acorde co alumno ou coa alumna outro tipo de avaliación.</p><p></p>

Bibliografía. Fontes de información

NOIA, C., "O conto de tradición oral" en **Xornadas Internacionais de Cultura Tradicional**, A Coruña: Asociación Cultural Canle,

RODRÍGUEZ FER, C., **Comentarios de textos contemporáneos**, Vigo: Xerais,

NINYOLES, R., **Estructura Social e Política Lingüística**, Vigo: Ir Indo,

CASSANY, D., LUNA, M. e SANZ, G., **Enseñar lingua**, Barcelona: Graó,

GUTIÉRREZ IZQUIERDO, R., **Lecturas de nós. Introducción á literatura galega.**, Vigo: Xerais,

MARIÑO, R., **Historia da lingua galega.**, Santiago de Compostela: Sotelo Blanco,

MONTEAGUDO ROMERO, H., **Estudios de sociolingüística galega**, Vigo: Galaxia,

TUSÓN, J., **Mal de linguas**, Santiago de Compostela: Positivas,

VILLANUEVA, D., **El comentario del texto narrativo: cuento y novela**, Madrid: Nostrum,

LÓPEZ CASANOVA, A., **El texto poético. Teoría y metodología**, Salamanca: Colegio de España,

MARCHESE, A. e J. FORRADELLAS, **Diccionario de retórica, crítica y terminología literaria**, Barcelona: Ariel,

VILLANUEVA, D., **El comentario de textos narrativos: la novela**, Gijón/Valladolid: Júcar/Aceña,

Gramáticas e manuais

·ÁLVAREZ, R. e XOVE, X. (2002): *Gramática da lingua galega*. Vigo: Galaxia.

FEIXÓ CID, X. (2004): *Gramática da lingua galega. Síntese práctica*. Vigo: Xerais.

FREIXEIRO MATO, X. R. (2002-2006): *Gramática da lingua galega, I, II, III*. Vigo: A Nosa Terra.

HERMIDA GULÍAS, C. (2004): *Gramática práctica (Morfosintaxe)*. Santiago: Sotelo Blanco.

HOLTUS, G.; METZELTIN, M. e SCHMITT, C. (eds.) (1994): *Lexikon der Romanistischen Linguistik*, Volume VI, 2: *Galegisch, Portugiesisch*. Tübingen: Max Niemeyer.

·**CARBALLEIRA ANLLO, X. M^a. (coord.) (2009): Novo Gran Dicionario Xerais da Lingua. Vigo: Xerais.**

CARBALLEIRA ANLLO, X. M^a. (coord.) (2005): *Dicionario Xerais da Lingua*. Vigo: Xerais.

FERNÁNDEZ SALGADO, B. (coord.) (2004): *Dicionario Galaxia de usos e dificultades da lingua galega*. Vigo: Galaxia.

·GARCÍA, C. e GONZÁLEZ GONZÁLEZ, M. (2004): *Dicionario castelán-galego da Real Academia Galega*. A Coruña: Real

Academia Galega/Fundación Barrié de SANTAMARINA, A. (dir.) (2003): *Dicionario de dicionarios, Versión la Maza*.

·**la Transición hasta la actualidad. Madrid: Iberoamericana.**

COSTA RICO, A. (2004): *Historia da educación e da cultura en Galicia (séculos IV-XX)*. Vigo: Xerais.

COSTAS, X. H. (2002): *Guía das linguas de Europa*. Santiago de Compostela: Edicións Positivas.

COSTAS, X. H. (coord.) (2009): *55 mentiras sobre a lingua galega*. Ames: Laiovento

CRYSTAL, D. (1994): *Enciclopedia del lenguaje de IGLESIAS ÁLVAREZ, A. (2003): Falar galego: [No veo por qué]*. Vigo: Xerais.

JUNYENT, C. (1999): *La diversidad lingüística*. Barcelona: Octaedro.

KABATEK, J. (2000): *Os falantes como lingüistas. Tradición, innovación e interferencias no galego actual*. Vigo: Xerais.

LABRAÑA, S. e outros (2009): *EuroComRom: as sete peneiras: para saber ler axiña todas as linguas románicas*. Aachen: Shaker.

LÓPEZ GARCÍA, A. (1988): *Psicolingüística*. Madrid: Síntesis.

·MONTEAGUDO, H. (1999): *Historia social da lingua galega*. Vigo: Galaxia.

MONTEAGUDO, H. (2002): [A demanda da norma. Avances, problemas e perspectivas no proceso de estandarización do

idioma galego], en H. Monteagudo e X. Bouzada (ed.): *O proceso de normalización do idioma galego, 1980-2000, vol III*. Santiago: Consello da Cultura Galega, 37-129.

·MORENO CABRERA, J. C. (2000): *La dignidad e igualdad de las lenguas*. Madrid: Alianza.

MORENO CABRERA, J. C. (2000): *Lenguas del mundo*. Madrid: Visor.

·NINYOLES, R. (1991): *Estructura Social e Política Lingüística*. Vigo: Ir Indo.

NÚÑEZ SINGALA, M. (2009): *En galego, por que non? Contra os prexuízos e as simplificacións sobre a lingua galega*. Vigo: Galaxia.

PINKER, S. (1994): *El instinto del lenguaje. Cómo la mente crea el lenguaje*. Madrid: Alianza.

REI-DOVAL, G. (2007): *A lingua galega na cidade no século XX*. Vigo: Xerais.

ROMAINE, S. (1994): *El lenguaje en la sociedad. Una introducción a la sociolingüística*. Barcelona: Ariel.

·*La Europa de las lenguas*. Madrid: Alianza Editorial, 2ª edición.

SILVA-VALDIVIA, B. (coord.) (1994): *Didáctica da lingua en situacións de contacto lingüístico*. Santiago: ICE Univ. de Santiago.

·TUSÓN, J. (1990): *Mal de Lenguas*. Santiago de Compostela: Positivas.

TUSÓN, J. (1997): *La escritura. Una introducción a la cultura alfabética*. Barcelona: Octaedro.

VV. AA. (2004): *O proceso de normalización do idioma galego (1980-2000)*. Santiago: Consello da Cultura Galega.

VV. AA. (2007): *Niveis de competencia en lingua galega*. Santiago: Xunta de Galicia.

Literatura

·GENETTE, G. (1989): *Figuras III*. Barcelona: Lumen.

·LÓPEZ CASANOVA, A. (1994): *El texto poético. Teoría y metodología*. Salamanca: Colegio de España.

LÓPEZ CASANOVA, A. (2001): *Diccionario Metodolóxico de análise literaria. I. A poesía*. Vigo: Galaxia.

MARCHESE, A. e FORRADELLAS, J. (1986): *Diccionario de retórica, crítica y terminología literaria*. Barcelona: Ariel.

·TARRÍO VARELA, A. (1994): *Literatura galega. Aportacións a unha Historia crítica*. Vigo: Xerais.

TAVANI, G. (1986): *A poesía lírica galego-portuguesa*. Vigo: Galaxia.

VÁZQUEZ CUESTA, P. (1980): "Literatura gallega", en Díez Borque, J. M.: *Historia de las literaturas hispánicas no castellanas*. Madrid: Taurus.

VILAVEDRA, D. (coord.) (1995-2004): *Diccionario da literatura galega. I, II, III, IV*. Vigo: Galaxia.

VILAVEDRA, D. (1999): *Historia da literatura galega*. Vigo: Galaxia.

·VILLANUEVA, D. (2006): *El comentario del texto narrativo: cuento y novela*. Madrid: Nostrum.

Literatura popular

BLANCO, D. (1992): *Poesía popular de Galicia*. Vigo: Xerais.

BLANCO, D. (1994): *Historia da literatura popular galega*. Santiago de Compostela: Universidade.

BOULLOSA, P. G. (1997): *Cando o rei por aquí pasou. Libro do folclore infantil galego*. Vigo: Xerais.

CABANILLAS, R. (1976): *Cancioneiro popular galego*. Vigo: Galaxia.

FERNÁNDEZ REI, E. e REGUEIRA, X. L. (eds.) (2008): *Perspectivas sobre a oralidade*. Santiago: Instituto da Lingua galega/Consello da Cultura Galega.

FERRO RUIBAL, X. (1988): *Refraneiro galego básico*. Vigo: Galaxia.

FORNEIRO, J. L. (2000): *El romancero tradicional de Galicia, una poesía entre dos lenguas*. Oiartzun: Sendoa.

GONZÁLEZ REBOREDO, X. M. (1983): *Lendas galegas de tradición oral*. Vigo: Galaxia.

- HARGUINDEY, H. e BARRIO, M. (1983): *Contos populares*. Vigo: Galaxia.
- HARGUINDEY, H. e BARRIO, M. (1994): *Antoloxía do conto popular galego*. Vigo: Galaxia.
- LÓPEZ TABOADA, C. e SOTO ARIAS, Mª R. (1995): *Así falan os galegos. Fraseoloxía da lingua galega*. A Coruña: Galinova.
- MARIÑO FERRO, X. R. e BERNÁRDEZ, C. L. (comp.) (2002): *Romanceiro en lingua galega*. Vigo: Xerais.
- MARTÍN, P. (1985): *¿Que cousa é cousa? O libro das adiviñas*. Vigo: Galaxia.
- NOIA CAMPOS, C. (2002): *Contos galegos de tradición oral*. Vigo: Nigratea.
- NOIA CAMPOS, C. (2010): *Catálogo tipolóxico do conto galego de tradición oral. Clasificación, antoloxía e bibliografía*. Vigo: Universidade de Vigo.
- REQUEIXO, A. (2002): "A literatura galega de transmisión oral", en *Moenia* 8, pp. 209-221.
- SCHUBART, D. e SANTAMARINA, A. (1987): *Cantigas populares*. Vigo: Galaxia.
- VALENCIANO, A. (1998): *Os romances tradicionais de Galicia. Catálogo exemplificado dos seus temas*. Santiago/Madrid: Centro de Investigacións Lingüísticas e Literarias Ramón Piñeiro/Fundación Menéndez Pidal.
- VV. AA. (1997): *Galicia. Antropoloxía. Imaxinario. Literatura popular*. Tomo XVIII. A Coruña: Hércules.

Didáctica

- CASSANY, D. (1993): *Reparar la escritura. Didáctica de la corrección de lo escrito*, Barcelona: Graó
- CASSANY, D., LUNA, M. e SANZ, G. (1994): *Enseñar lengua*. Barcelona: Graó.
- GABINETE DE ESTUDIO PARA A REFORMA EDUCATIVA (1992): *Educación Primaria. Desenvolvemento Curricular. Secuencias de obxectivos, contidos e criterios de avaliación por Áreas e por Ciclos*. Santiago de Compostela: Xunta de Galicia/Consellería de Educación.
- GABINETE DE ESTUDIO PARA A REFORMA EDUCATIVA (1992): *Deseño Curricular Base. Educación Primaria*. Santiago de Compostela: Xunta de Galicia/Consellería de Educación.
- GARCÍA TEIJEIRO, A. (1990): *Disfrutar escribindo: a narración e a poesía nas aulas*. Vigo: Galaxia.
- HARGUINDEY, H. e PAZOS, X. M. (1995): *Estilo de exercicios para exercicios de estilo*. Vigo: Xerais.
- LOMAS, C. e OSORO, A. (1993): *El enfoque comunicativo de la enseñanza de la lengua*. Barcelona: Paidós.
- MEDRANO, C. L. (1994): *50 xogos de lingua*. Vigo: Xerais.
- MEDRANO, C. L. (1998): *Outros 50 xogos de lingua*. Vigo: Xerais.
- MUÑOZ, B.; SARMIENTO, M. X. e ALONSO, S. (2004): *Expresión escrita*. Vigo: Xerais.
- RODARI, G. (1999): *Gramática da fantasía*. Pontevedra: Kalandraka.
- SERAFINI, Mª T. (1994): *Cómo se escribe*. Barcelona: Paidós.

Algúns recursos na rede:

<http://www.aelg.org/Centrodoc/MainPage.do>

<http://www.bvg.udc.es>

<http://www.cirp.es>

<http://www.continuitas.org>

<http://www.culturagalega.org/arquivos/cdsg/loia>

<http://www.edu.xunta.es>

<http://www.ethnologue.com/web.asp>

Recomendacións

Outros comentarios

A ficha persoal cos datos e a foto pegada debe entregarse nas dúas primeiras semanas de clase.
